

ບົດຮຽນໃນການພັດທະນາສວນ ໄມ້ໃຫ້ໝາກ

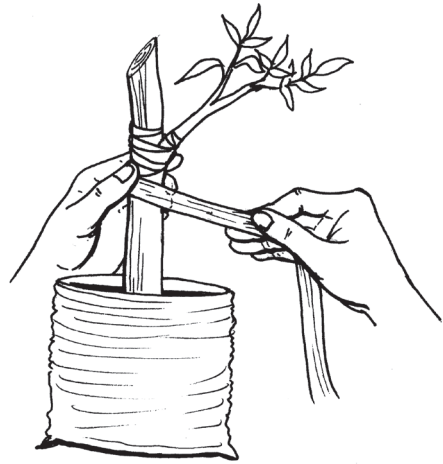
ສູນພັດທະນາ ກະສິກຳ ເຂດພູດອຍ ໄດ້ເລີ່ມສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ທີ່ ເມືອງ ຫີນເທີບ, ແຂວງ ວຽງຈັນ ໃນຊ່ວງຕົ້ນ ຂອງຊຸມປີ 1990 ເພື່ອຊ່ວຍລັດຖະບານ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ້. ນັບຕັ້ງແຕ່ ປີ 1998 ເປັນຕົ້ນມາ, ສູນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ສາທິດການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກໃນເຂດພູດອຍເພື່ອເປັນຮູບແບບ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ້. ການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ ຖືວ່າເປັນທາງເລືອກທີ່ດີ, ຍືນຍົງ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນດີ ຖ້າທຽບກັບການຖາງປ່າເຮັດໄຮ້. ປະສົບການທີ່ທາງສູນພັດທະນາກະສິກຳເຂດພູດອຍຖອດຖອນມາໄດ້ ໂດຍການຮ່ວມມືກັບອົງການພັດທະນາເຢຍລະມັນ (DED), ສາມາດສະຫຼຸບໄດ້ດັ່ງນີ້:

- ໄມ້ໃຫ້ໝາກ ທີ່ປູກຢູ່ລາວ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ບໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ພັນປັບປຸງ.
- ບັນຫາເລື່ອງການຕະຫຼາດ ຈະບໍ່ຄ່ອຍມີ ໃນເຂດເມືອງເປົ້າໝາຍ ຂອງ ສູນພັດທະນາ ກະສິກຳເຂດພູດອຍ.
- ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກປະສົບຜົນສຳເລັດ ໃນກຸ່ມຊາວກະສິກອນ, ວຽກງານສົ່ງເສີມ (ການລົງຢັ້ງຢືນຢາມຕົວຈິງ) ຖືເປັນວຽກງານນຶ່ງທີ່ສຳຄັນ ແລະ ມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ກວ່າການຝຶກອົບຮົມກ່ອນການປູກຕົວຈິງອີກ.

ການສ້າງສວນປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ: ຜົນການສຳຫຼວດ ຈາກຊາວກະສິກອນ

ຂໍ້ມູນຂ້າງລຸ່ມນີ້ ແມ່ນຜົນການສຳຫຼວດໃນປີ 2003 ໃນ 3 ຕົວເມືອງ ເປົ້າໝາຍຂອງ ແຂວງວຽງຈັນ (ກາສີ, ຫີນເທີບ ແລະ ວັງວຽງ). ການສຳຫຼວດໄດ້ມີການສຳພາດຊາວກະສິກອນຜູ້ທີ່ຫາກໍ່ເລີ່ມປູກ ແລະ ຜູ້ທີ່ປູກຜ່ານມາແລ້ວ ໃນຈຳນວນເກືອບ 150 ຄອບຄົວ:

- ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ທີ່ມີສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ສ່ວນຫຼາຍມີເຂົ້າກຸ້ມ ກິນຕະຫຼອດປີ.
- ຢ່າງໜ້ອຍ 2/3 ຂອງ ຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ແມ່ນປູກດ້ວຍເບ້ຍໄມ້ ທີ່ບໍ່ມີການປັບປຸງພັນ.
- ຊາວກະສິກອນຜູ້ປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກສ່ວນຫຼາຍບໍ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ.
- ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ໃຫ້ສຳພາດ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະປູກໝາກນາວ, ຊຶ່ງຈະປູກປະສົມກັບ 2 ຊະນິດໄມ້ໃຫ້ໝາກເປັນຫຼັກ ເຊັ່ນ: ໝາກມ່ວງ ແລະ ໝາກເງາະ.
- ຂະໜາດຂອງສວນ ສະເລ່ຍແລ້ວ ຈະມີໄມ້ໃຫ້ໝາກປະມານ 100 ຕົ້ນ ຕໍ່ ສວນນຶ່ງຕອນ.
- ບັນຫາຫຼັກ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນສວນ ແມ່ນພະຍາດ-ບັງແມງ (36%), ການຕັດແຕ່ງກົງ (24%) ແລະ ນ້ຳຊົນລະປະທານ (19%).
- ມີພຽງແຕ່ 1% ຂອງຈຳນວນຜູ້ສຳພາດ ທີ່ຄິດວ່າມີບັນຫາທາງດ້ານການຕະຫຼາດ.

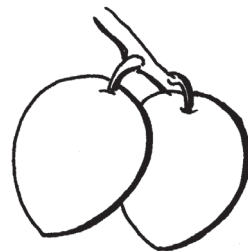
ການຂາດເຂີນຄວາມຮູ້ໃນການຈັດສັນສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ

ບັນດາສວນກ້າເບ້ຍສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນຈະຂາດຄວາມຮູ້ຊຳນິຊຳນານຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການໃຊ້ເທົ່າສຳລັບການຕໍ່ກົງພັນທີ່ດີ, ຊຶ່ງເປັນວິທີທີ່ເຮັດໃຫ້ ລະບົບຮາກມີການຂະຫຍາຍຕົວດີ ກໍຍັງນຳໃຊ້ກັນເລັກໆນ້ອຍໆຢູ່. ນອກຈາກນີ້, ຍັງມີຊາວກະສິກອນຈຳນວນໜ້ອຍ ເທົ່ານັ້ນທີ່ຮູ້ຈັກການຕໍ່ກົງຈາກຕົ້ນພັນທີ່ດີເດັ່ນ. ຍ້ອນສະພາບຄືແນວນັ້ນ, ເບ້ຍໄມ້ທີ່ນຳໄປປູກຈຶ່ງບໍ່ມີຄຸນນະພາບ, ຊຶ່ງເປັນເຫດເຮັດໃຫ້ຈະເລີນເຕີບໂຕຊ້າ, ໝາກບໍ່ຈັບ ຫຼື/ແລະ ໝາກບໍ່ມີຄຸນນະພາບດີ

ໃນຜ່ານມາ, ສວນກ້າເບ້ຍ ຂອງລັດ ແລະ ຂອງໂຄງການ ມັກຈະເລັ່ງໃສ່ປະລິມານຫຼາຍກວ່າຄຸນນະພາບ, ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງນຶ່ງ ກໍຄືບໍ່ໄດ້ເຮັດການຕໍ່ກົງເລີຍ. ທ່ານຮັນເຊັນ (1998) ໄດ້ກ່າວວ່າ ຍ້ອນຄຸນນະພາບຂອງ

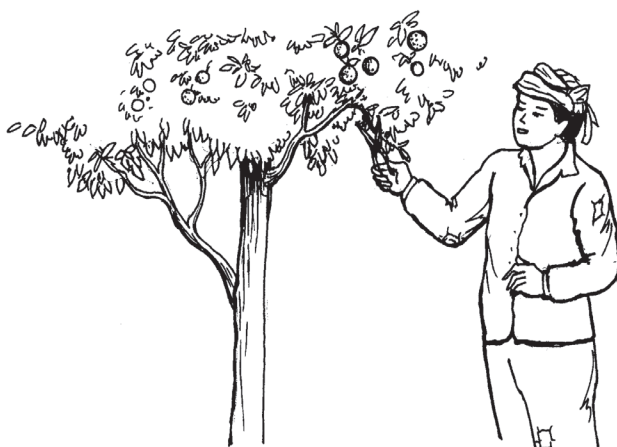
ສູນພັດທະນາ ກະສິກຳເຂດພູດອຍ

ປັດຈຸບັນ ສູນດັ່ງກ່າວ ກຳລັງຂະຫຍາຍ ກຳລັງການຜະລິດ ເບ້ຍໄມ້ໃຫ້ໝາກ ຫຼາຍຊະນິດ (ໝາກເງາະ, ໝາກລຳໄຍ, ໝາກ ກະທັນ) ແລະ ປັບປຸງຄຸນນະພາບຂອງເບ້ຍໄມ້. ພະນັກງານ ສູນມີຄວາມຊຳນິຊຳນານໃນການຜະລິດເບ້ຍໄມ້ທີ່ມີຄຸນນະພາບ ທັງສາມາດໃຫ້ຄຳແນະນຳແກ່ຊາວກະສິກອນ ກ່ອນທາງດ້ານການຈັດການພືດປູກ ແລະ ການຄວບຄຸມພະຍາດ-ບັງແມງ. ໃນວິທີການລົງເສີມແບບໃໝ່ນີ້ ສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກຂອງປະຊາຊົນທີ່ເຂົາເຈົ້າປູກຂຶ້ນກ່ອນ ແລ້ວໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເປັນບ່ອນສາທິດຫຼາຍຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ມີການນຳເອົາເຕັກນິກໃໝ່ໄປໃຊ້ໄດ້ດີຂຶ້ນ.

ເບ້ຍໄມ້ທີ່ນຳໄປປູກຕຳ ຈຶ່ງເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້
ການສ້າງສວນໄມ້ໃຫ້ ໝາກ ບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນດີ.

ນອກຈາກນີ້, ກໍຍັງມີແນວຄວາມຄິດທີ່ວ່າເມື່ອ
ຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ໝາກໄດ້ປູກສຳເລັດແລ້ວຖືວ່າສຳເລັດ
ໂຄງການ ແລະ ກໍອາດມີການດຳເນີນການຕິດ
ຕາມກວດກາກັນເລັກນ້ອຍພາຍຫຼັງການປູກໄດ້
ປະມານ 1 ປີ, ເພື່ອສຳຫຼວດ ເບິ່ງວ່າມີຕົ້ນໄມ້ຈັກ
ຕົ້ນທີ່ລອດຕາຍ, ໂດຍບໍ່ມີການແນະນຳຊາວກະ
ສິກອນເລີຍວ່າຄວນຈະປັບປຸງສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ
ເຂົາເຈົ້າຢ່າງໃດ.

ການຕັດແຕ່ງກິ່ງງ່າຕົ້ນໄມ້ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ມີຄວາມຊຶງຕົວດີ ແລະ ເປັນການເປີດຊຶງຟຸ່ມ/
ເຮືອນຍອດໃຫ້ອາກາດມີການໄຫຼວຽນ. ການຕັດແຕ່ງກິ່ງງ່າຍັງຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນ ການເກີດພະຍາດ ແລະ ເພີ່ມພື້ນທີ່ໃຫ້
ໝາກໄມ້ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕດີ.

ຊາວກະສິກອນ, ພະນັກງານສົ່ງເສີມ, ພະນັກງານໂຄງການ ລວມທັງຊາວສວນຜູ້ປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກຂະໜາດກວ້າງຂວາງ
ກໍຍັງບໍ່ທັນຄຸ້ນເຄີຍກັບເຕັກນິກດັ່ງກ່າວນີ້. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ, ຊາວກະສິກອນສ່ວນຫຼາຍກໍຍັງຂາດ ບັນດາຄວາມຮູ້ດ້ານ
ຕ່າງໆ ດັ່ງນີ້:

- ວິທີການນຳໃຊ້ ຝຸ່ນຊີວະພາບ ແລະ/ຫຼື ຝຸ່ນເຄມີ.
- ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຄວາມເປັນໄປໄດ້ ໃນການປູກພືດ ປະລິມະສານ ແລະ/ຫຼື ການລ້ຽງສັດໃນສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ

ສິ່ງທີ່ຄວນພິຈາລະນາ ໃນການຈັດສັນສວນປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ				
	ການຮັບ ເບ້ຍໄມ້	ເງື່ອນໄຂ ການຈະ ເລີນເຕີບໂຕ	ການຈັດສັນ ຄຸ້ມຄອງ	ການຕະຫຼາດ
ໝາກນາວ	ເຖິງແມ່ນວ່າຈະສາມາດ ຫາພັນປັບປຸງ, ໄດ້ຈາກ ຫຼາຍ ບ່ອນແຕ່ກໍຍັງມີ ການນຸ່ມາໃຊ້ເຂົ້າໃນ ການຕັກກິ່ງງ່າໜ້ອຍ	ສາມາດປັບຕົວເຂົ້າກັບ ສະພາບແວດລ້ອມໄດ້ ດີ ແຕ່ມັກສະຖານທີ່ມີ ຄວາມຊຸ່ມສູງ.	ມີຄວາມຈຳເປັນໃນ ການລືກິ່ງງ່າ, ມີການ ຈະເລີນເຕີບໂຕໄວເມື່ອ ມີການໃຫ້ນ້ຳຢ່າງ ພຽງພໍ	ມີຕະຫຼາດດີ, ເມື່ອມີລະ ດູການໃຫ້ໝາກຍາວ ຫຼື ຕະຫຼອດປີ ໂດຍສະເພາະ ແມ່ນໝາກນາວ.
ໝາກມ່ວງ	ຄວນເປັນເບ້ຍໄມ້ທີ່ຕິດ ຕາຕ່າງ ທັງເປັນພັນທີ່ ມີຊື່ສຽງຈາກປະເທດໄທ ແລະ ປາດສະຈາກພະ ຍາດແອນແທຣກໂນສ.	ສາມາດປັບຕົວເຂົ້າກັບ ສະພາບແວດລ້ອມໄດ້ ກັບທຸກສະພາບ.	ມີຄວາມຈຳເປັນໃນ ການລືກິ່ງງ່າ, ມີການ ບຸກປັດດ້ວຍສານເຄມີ ຕານພະຍາດແອນ ແທຣກໂນສ	ຄວນປູກຫຼາຍໆຊະນິດ ພັນໃນສວນປູກເພື່ອໃຫ້ ໄດ້ຜົນຜະລິດຕ່າງໆຕະ ຫຼອດປີ
ໝາກເງາະ	ຄວນເປັນເບ້ຍທີ່ມີການ ຕັກກິ່ງ	ຖ້າເປັນໄປໄດ້ ຄວນໃຊ້ ລະບົບທີ່ຜົນ ໃນການ ຫິດນ້ຳ	ມີຄວາມຈຳເປັນໃນ ການລືກິ່ງງ່າ	ຄວນເປັນແນວພັນ ທີ່ຕະ ຫຼາດພາຍໃນຕ້ອງການ, ແລະ ສາມາດປູກໄດ້ດີ ໃນເງື່ອນໄຂສະພາບທ້ອງ ຖິ່ນ ແທນທີ່ຈະໃຊ້ພັນ ນຳເຂົ້າ

- ການນຳໃຊ້ເສດຊາກພືດເພື່ອເພີ່ມຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ, ຮັກສາຄວາມຊຸ່ມຊື່ນຂອງດິນ ແລະ ພຸດຜ່ອນການຫົດນ້ຳ.
- ການລິກັງງ່າ ທີ່ຕິດພະຍາດອອກເພື່ອປັບປຸງ ຄຸນນະພາບຂອງໝາກໄມ້.
- ການຖາງຫຍ້າອອກ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການຍາດຊີງອາຫານ, ເພີ່ມຄຸນນະພາບຂອງໝາກໄມ້.
- ເມື່ອພົບກັບບັນຫາພະຍາດ-ບັງແມງ, ບໍ່ວ່າຊາວກະສິກອນ ກໍ່ຄືພະນັກງານສົ່ງເສີມ ຍັງຊອກວິທີການແກ້ໄຂບໍ່ໄດ້.

ຄວາມພຽບພ້ອມ ທາງດ້ານພື້ນທີ່/ແຮງງານ

ປັດຈຸບັນ ທີ່ມີຜົນຕໍ່ການຈັດສັນສວນປູກ ແມ່ນຄວາມພຽບພ້ອມທາງດ້ານພື້ນທີ່ດິນ. ເມື່ອຄວາມກົດດັນຈາກຄວາມຕ້ອງການພື້ນທີ່ ເພື່ອທຳການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ສູງຂຶ້ນເທົ່າໃດ, (ຊຶ່ງເປັນຜົນເນື່ອງມາຈາກປັດໄຈທາງດ້ານປະສິດທິຜົນຕົກຕໍ່າ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການສ້າງລາຍຮັບຢ່າງອື່ນ ຊິດເຊີຍເພີ່ມຂຶ້ນ) ຍັງຈະເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນມີຄວາມສົນໃຈໃນການສ້າງສວນປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກທີ່ດີເພີ່ມຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ. ສິ່ງສຳຄັນອີກຢ່າງໜຶ່ງ ແມ່ນຄຸນຄ່າຕອບແທນຕໍ່ແຮງງານ ໃນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ແມ່ນບໍ່ພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການບໍລິໂພກ. ໃນເຂດບໍລິເວນໃກ້ກັບສູນ ພັດທະນາກະສິກຳເຂດພູດອຍຄວາມກົດດັນຈາກຄວາມຕ້ອງການພື້ນທີ່ດິນ ແມ່ນມີສູງ, ສະນັ້ນຈຶ່ງເປັນຜົນເຮັດໃຫ້ສວນປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກເຂດນັ້ນມີການຈັດສັນດີກວ່າ ເຂດເມືອງອື່ນໆ ບ່ອນທີ່ຍັງມີພື້ນທີ່ ດິນກວ້າງຂວາງ ແລະ ມີເງື່ອນໄຂເຮັດນາຊົນລະປະທານໄດ້.

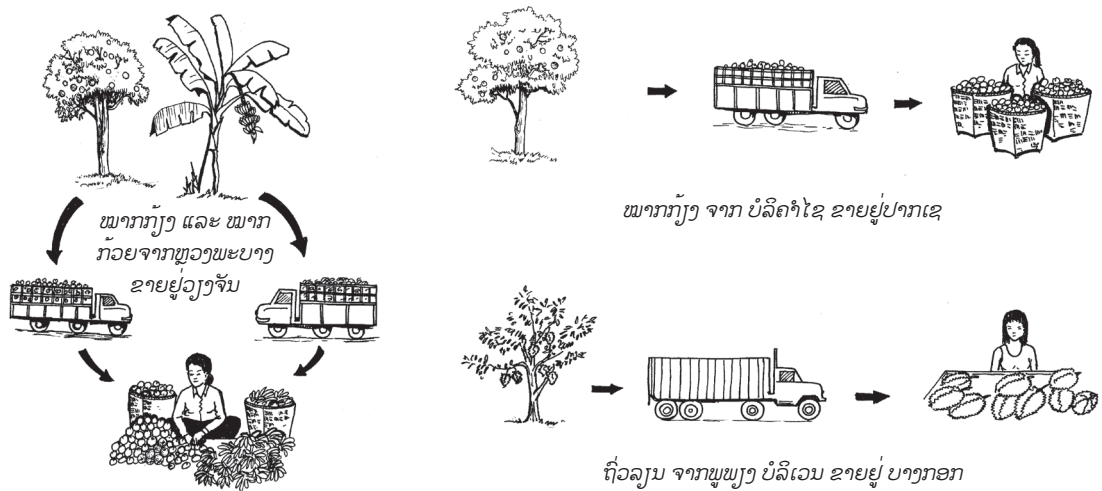
ການຕະຫຼາດ

ເຖິງແມ່ນວ່າການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກຈະເປັນທາງເລືອກທີ່ດີ ເພື່ອຫົດແທນກັບການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່, ແຕ່ຍັງມີບາງບັນຫາທີ່ກ່ຽວພັນທາງດ້ານການຕະຫຼາດເຊັ່ນ:

- ການຂາດຕະຫຼາດ ແມ່ນຖືເປັນອຸປະສັກສຳລັບຜົນຜະລິດພືດຜັກ ແລະ ໄມ້ໃຫ້ໝາກທັງເປັນສິ່ງຈຳກັດບໍ່ໃຫ້ຊາວກະສິກອນເຂດພູດອຍ ໄດ້ມີການປູກຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ປະສົມປະສານກັບພືດໄລຍະສັ້ນຕ່າງໆ ໃນລະບົບການຜະລິດກະສິກຳຂອງເຂົາເຈົ້າ. (Roder et al. 1992).
- ການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ, ຍົກເວັ້ນ ສຳລັບການບໍລິໂພກ ໃນຄົວເຮືອນ, ຍັງບໍ່ທັນເໝາະສົມຕໍ່າຕະຫຼາດ ຍັງຈຳກັດ” (Roder et al. 1995).
- ການໄດ້ຜົນຮັບຊ້າ ແລະ ຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງ ທາງດ້ານຕະຫຼາດ ອາດຈະເປັນຂໍ້ຈຳກັດຫຼັກສຳລັບການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ (Hansen 1998).

ໂຄງການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວແມ່ນສຸມໃສ່ການເຮັດເປັນເສດຖະກິດຄອບຄົວຂະໜາດນ້ອຍ. ຈຳນວນໝາກໄມ້ທີ່ຜະລິດ ຈາກກຸ່ມຊາວກະສິກອນເຫຼົ່ານີ້ຍັງມີໜ້ອຍ ແລະ ມີຈຳນວນຈຳກັດ ແລະ ຊາວກະສິກອນຜູ້ທີ່ລິເລີ້ມການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກກ່ອນພູດອຍແຕ່ພໍຕອບສະໜອງ ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ ໃນເຂດອ້ອມແອ້ມເທົ່ານັ້ນ. ສະຫຼຸບລວມແລ້ວ, ບັນຫາການຕະຫຼາດຈະບໍ່ເປັນສິ່ງສຳຄັນ ສຳລັບໂຄງການການປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ ທີ່ເນັ້ນໃສ່ກຸ່ມຊາວກະສິກອນຂະໜາດນ້ອຍ.

ທ່ານ ຮັນເຊັນ (1998) ໄດ້ກ່າວວ່າ ການສ້າງຕາໜ່າງເສັ້ນທາງຂະໜາດໃຫຍ່ ໃນພາກເໜືອ ຂອງປະເທດໄທ ສາມາດແກ້ໄຂ ບັນຫາການຕະຫຼາດ ຂອງໄມ້ໃຫ້ໝາກໄດ້. ກໍລະນີນີ້ ອາດຈະນຳມາປະຕິບັດໄດ້ຄືກັນ ໃນປະເທດລາວ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ພາຍໃຕ້ສະພາບເສັ້ນທາງບໍ່ດີຄືໃນປັດຈຸບັນນີ້ ເຮົາກໍຍັງເຫັນວ່າໝາກໄມ້ ໄດ້ມີການຂົນສົ່ງໄປຂາຍໃນໄລຍະທາງທີ່ຍາວໄກຢູ່.

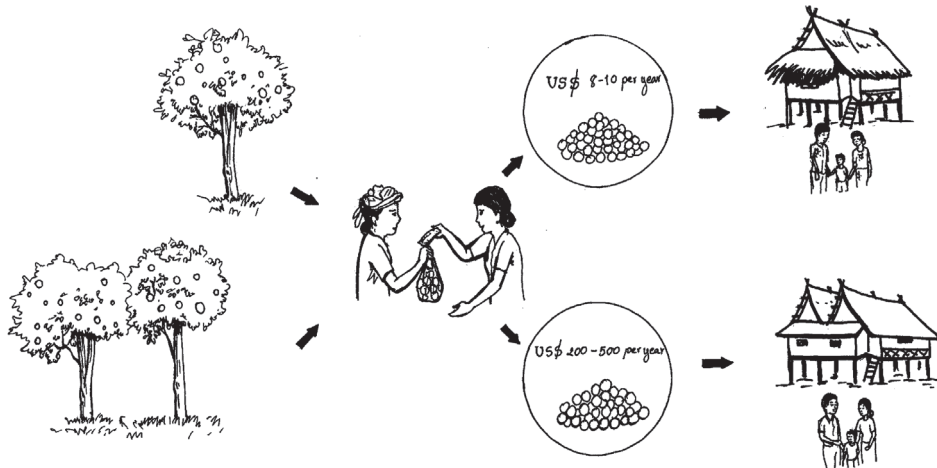
ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ກໍ່ຫຼັງເຫັນວ່າສະພາບການຕະຫຼາດ ໃນລາວຈະມີການປ່ຽນແປງ ໃນອະນາຄົດໄກໆ. ການຄົ້ນຄວ້າສ່ວນໃຫຍ່ ໃນປັດຈຸບັນ ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ ຕະຫຼາດລະດັບຊາດທີ່ວຽງຈັນ, ຊຶ່ງມີການນໍາເຂົ້າຈາກປະເທດໄທເປັນຫຼັກ. ຖ້າພາສີຂາເຂົ້າທາກມີການຍັກເລີກ ໃນປີ 2008, ຊາວກະສິກອນລາວຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ສຸມໃສ່ຜະລິດໝາກໄມ້ໃຫ້ມີຄຸນນະພາບ ຫຼືບໍ່ກໍຕ້ອງຍອມຂາຍໃນ.

ເຕັກນິກການສົ່ງເສີມ

ການຝຶກອົບຮົມກັບທີ່ ໃນເຂດສວນໝາກໄມ້ໃຫ້ໝາກ ຂອງຊາວກະສິກອນເຫັນວ່າມີຄວາມສໍາຄັນ. ການທົດລອງໃນປີ 2003 ໄດ້ດໍາເນີນໂດຍການນໍາໃຊ້ “ການຮຽນຕົວຈິງໃນສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ” ຊຶ່ງໃນນັ້ນຊາວກະສິກອນໄດ້ມີການພົບປະກັນໃນແຕ່ລະເດືອນ ແບບໝູນວຽນໄປຕາມສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກໃນຕອນຕ່າງໆ. ໃນການທົດລອງນັ້ນກໍ່ໄດ້ນໍາໃຊ້ບາງຫຼັກການຂອງໂຮງຮຽນຊາວກະສິກອນ (ຄືດັ່ງໄດ້ນໍາໃຊ້ກັບ ໂຄງການປາບວັດສະ ພຶດໃນນາເຂົ້າແບບປະສົມປະສານ) ເຊັ່ນກັນ, ແຕ່ໄດ້ເຮັດກັບລະບົບການປູກພືດດູ່ງວຊະນິດດູ່ງວ (ເພາະສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກທີ່ມີນັ້ນ ໄດ້ປູກປະສົມກັນຫຼາຍຊະນິດ) ແລະ ລະບົບການປູກແບບຊຸມຊົນ. ການທົດລອງແມ່ນປະສົບຜົນສໍາເລັດດີ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ສັງເກດເຫັນວ່າ ຍັງມີຄວາມສັບສົນທາງດ້ານຮຽກຊີ້ຂອງວິທີການທີ່ເຮັດ ແລະ ຖ້າໃຊ້ຄໍາສັບທີ່ວ່າ “ກຸ່ມປະຕິບັດຕົວຈິງເພື່ອສຶກສາໄມ້ໃຫ້ໝາກ” ແທນຄໍາສັບທີ່ວ່າ “ການຮຽນຕົວຈິງ ໃນສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກຈະເໝາະສົມກວ່າ”.

ການຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບວຽກງານການຈັດສັນ ກໍ່ໄດ້ຈັດຂຶ້ນ ທີ່ສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກຂອງຊາວກະສິກອນ ເຊັ່ນກັນ, ຊຶ່ງໃນນີ້ບໍ່ພຽງແຕ່ໃຫ້ມີການຝຶກຕົວຈິງເທົ່ານັ້ນແຕ່ຊາວກະສິກອນຍັງໄດ້ສົນທະນາກັນໃນຫຼາຍບັນຫາອີກຕື່ມ ເຊັ່ນ: ການນໍາໃຊ້ຝຸ່ນ, ການປາບພະຍາດ ແລະ ສັດຕູພຶດ ແລະ ບັນຫາອື່ນໆນຳອີກ. ນອກຈາກນີ້, ເມື່ອສົມທົບໃສ່ກັບການຝຶກອົບຮົມຢູ່ໃນຫ້ອງຮຽນ ເຫັນວ່າ ການຝຶກອົບຮົມແບບນີ້ໄດ້ຮັບຜົນດີກວ່າຫຼາຍ.

ກິດຈະກຳການສົ່ງເສີມ ແລະ ການລົງຢູ່ມຢາມພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ທີ່ໄດ້ດໍາເນີນໃນປີ 2003, ພາຍໃຕ້ໂຄງການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ອົງການພັດທະນາປະເທດເຢຍລະມັນ ແລະ ສູນພັດທະນາກະສິກໍາເຂດພູດອຍ, ສາມາດລວບລວມເອົາຄໍາຄິດເຫັນ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະຈາກພາກສະໜາມທີ່ປະໂຫຍດຫຼາຍຢ່າງຄື:

- ການປົວລະບົດຮັກສາ ສວນໝາກໄມ້ ໂດຍຊາວກະສິກອນໃນໄລຍະ 2 ຫາ 3 ປີ ທຳອິດ ເຫັນວ່າ ຍັງເຮັດ ບໍ່ໄດ້ດີ. ການຕິດຕາມຊຸກຍູ້ທັງການປູກຈະສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ ປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງສວນໄດ້ດີຂຶ້ນ. ການລິກິ່ງງ່າໃນຊ່ວງ 2 ຫາ 3 ປີ ທຳອິດມີຄວາມຈຳເປັນຫຼາຍ ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຕົ້ນໄມ້ຈະສູງເກີນໄປ ແລ້ວຈະຄວບຄຸມຈັດສັນໄດ້ຍາກ.
- ຊາວກະສິກອນມີຄວາມຮູ້ໜ້ອຍກ່ຽວກັບ ການຈັດສັນພາຍຫຼັງການປູກ. ພວກເຂົາເຈົ້າຍັງຂາດຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບ ວິທີການລິກິ່ງງ່າ, ການໃຊ້ລະບົບການໃຫ້ນ້ຳດ້ວຍວິທີຊີນລະປະທານຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ການຄວບຄຸມພະຍາດ ບຶ້ງແມງ. ນອກຈາກນັ້ນ ພະນັກງານສົ່ງເສີມຍັງຂາດຄວາມຮູ້ທາງດ້ານນີ້ເຊັ່ນກັນ.
- ຊາວກະສິກອນຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດຊຸມຊົນໜ້າແໜ້ນ ມັກຈະລົງທຶນໃສ່ການຈ້າງແຮງງານໃນການປູກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ແທນການອອກແຮງງານດ້ວຍຕົນເອງ.
- ວິທີການສົ່ງເສີມ ຈາກຊາວກະສິກອນ ຫາຊາວກະສິກອນ, ການໃຫ້ບົດຮຽນກ່ອນ ຫຼື ທັງການປູກຈະຊ່ວຍໃຫ້ ຊາວກະສິກອນມີຄວາມກະຕືລືລົ້ນ ແລະ ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ມີການນຳເອົາເຕັກນິກໃໝ່ໄປໃຊ້ສູງ.

ບົດຮຽນທີ່ຖອດຖອນໄດ້

- ຕະຫຼາດຮອງຮັບແມ່ນເປັນສິ່ງສຳຄັນ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ເປັນບັນຫາ ທີ່ຈຳກັດ ການຂະຫຍາຍສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ໃນເຂດພູ ດອຍ ຂອງ ສປປ.ລາວ.
- ໄມ້ໃຫ້ໝາກທີ່ປູກກະຈາຍຢູ່ທົ່ວປະເທດລາວ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວ ແມ່ນມາຈາກແຫຼ່ງພັນ ທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງ. ນີ້ເປັນສາເຫດໃຫ້ສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກໃນລາວມີຄຸນນະພາບຕ່ຳ.
- ການຂາດຄວາມຊ່ຽວຊານຂອງພະນັກງານສົ່ງເສີມ ໂດຍທົ່ວໄປ ແມ່ນເປັນສິ່ງຈຳກັດການຂະຫຍາຍການປູກໄມ້ ໃຫ້ໝາກ ໃນເຂດພູດອຍ ຫຼາຍກ່ວາລະບົບການຕະຫຼາດ.
- ການແລກປ່ຽນບົດຮຽນ ແລະ ປະສົບການ ລະຫວ່າງ ຊາວກະສິກອນດ້ວຍກັນ ຖືວ່າຈຳເປັນສຳລັບໂຄງການປູກ ໄມ້ໃຫ້ໝາກ

ໝາກກ້ຽງນໍ້າບາກ

ເມືອງນໍ້າບາກແຂວງຫຼວງພະບາງຖືວ່າເປັນເຂດໝາກກ້ຽງທີ່ມີຊື່ສຽງໂດ່ງດັງ. ໝາກກ້ຽງນໍ້າບາກເປັນໝາກກ້ຽງທີ່ບໍ່ຄ່ອຍຈະພົບເຫັນທົ່ວໄປແຕ່ເປັນຊະນິດທີ່ມີລົດແຊບ. ໃນປັດຈຸບັນ, ມີປະຊາຊົນຈຳນວນ 800 ຄອບຄົວໃນ 20 ໝູ່ບ້ານທີ່ປູກໝາກກ້ຽງ ຈຳນວນ 390 ເຮັກຕາ. ເຖິງວ່າລະດັບການຈັດສັນຍັງຕ່ຳ, ຊາວກະສິກອນເຫຼົ່ານີ້ກໍສາມາດສ້າງລາຍຮັບຈາກການຂາຍໝາກກ້ຽງໄດ້ປະມານ 700,000 ໂດລາ ໃນປີ 2003.

ເມືອງນໍ້າບາກຕັ້ງຢູ່ຫ່າງຈາກຕະຫຼາດໃຫຍ່ທີ່ຫຼວງພະບາງປະມານ 3 ຊົ່ວໂມງ ຖ້າໄປດ້ວຍລົດ ແລະ ປະມານ 9 -10 ຊົ່ວໂມງ ຫ່າງຈາກວຽງຈັນ. ເຖິງຈະໄກແຕ່, ຊາວກະສິກອນກໍບໍ່ມີ ບັນຫາເລື່ອງຕະຫຼາດ. ນອກຈາກນີ້ຜົນຜະລິດຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ຍັງສົ່ງອອກໄປປະເທດ ຫວຽດນາມ ແລະ ປະເທດຈີນນຳອີກດ້ວຍ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ລາຄາໝາກກ້ຽງທີ່ຂາຍກັບສວນນັ້ນແມ່ນຍັງມີລາຄາຖືກຫຼາຍ ຟຸງແຕ່ 1,000-1,100 ກີບ ຕໍ່ ກິໂລ.

ເອກະສານອ້າງອີງ:

Hansen, P. 1998. Shifting cultivation development in Northern Laos. ACIAR Proceedings no. 87, Upland farming systems in Lao PDR.

Roder, W., Keoboulapha, B., and Manivanh, V. 1995. "Teak (*Tectona grandis*), fruit trees and other potentials used by hill farmers of northeastern Laos" *Agroforestry Systems*, 29: 47 - 60.

Roder, W., Manivanh, V., Leacock, W., and Soukhapohn, H. 1992. Farming systems research in the uplands of Laos. Proceedings Upland Rice-Based Farming Systems Research Planning Meeting, Chiang Mai, DOA, Thailand, Bangkok and IRRI, Los Baños, the Philippines.

This paper is adapted from: "Fruit Growing as an Alternative to Slash-and-Burn Agriculture: Findings and Discussion" in *Poverty Reduction and Shifting Cultivation Stabilisation in the Uplands of Lao PDR: Technologies, approaches and methods for improving upland livelihoods*. NAFRI 2005.

ລວບລວມໂດຍ:

Rick Dubbeldam, rd_kv@hotmail.com

ນອກຈາກການສະໜອງພື້ນທີ່ສວນປູກໄມ້ໃຫ້ໝາກ, ທີ່ເປັນບ່ອນສາມາດສົມທຽບໃຫ້ແກ່ການຝຶກອົບຮົມແລ້ວ, ຍັງຊ່ວຍກະຕຸ້ນໃຫ້ຊາວກະສິກອນມີຄວາມກະຕືລືລົ້ນໃນການທີ່ຈະປັບປຸງສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກຂອງເຂົາເຈົ້າອີກດ້ວຍ.